

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Assertionvm Theologicarvm Sfortiae Pallavicini Sacrae Theologiae Professoris in Collegio Romano Societatis Iesv. Libri Qvinque

Pallavicino, Sforza

Romæ, 1649

Cap. 20. Soluitur obiectio petita ex infinitate quantitatis; vbi referuntur, & examinantur variæ sententiæ præsertim recentiorum de compositione continui.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38925

CAPVT XX.

Soluitur obiectio petita ex infinitate quantitatis; ubi referuntur, & examinantur variae sententiae praesertim recentiorum de compositione continui.

299 **I**N quantitate continua esse aliquam infinitatem probant Mathematici: si enim componeretur ex finitis indivisibilibus, non posset in ea fieri circulus, qui ut ait Aristoteles in initio mechanicarum quaestionum est miraculorum omnium principium. Maxime enim admirandum est, inquit simul contraria fieri; circulus verò ex huiusmodi est constitutus: ex commoto enim effectus est, & manente. Ex admirabili

mirabili autem mirandū accidere non est absurdū . E circuli enim possibilitate proueniūt totmira non solum circa figurabilitatē quantitatis , sed etiam circa inæqualitatem motuum in diuersis partibus eiusdem corporis retinentis continuationē , & circa præpōderantiam pōderis minoris respectu maioris, tū in vecte tū in statera, ex quibus obueniūt omnia ferè cōmoda artū mechanicarū . Sententiæ ponentes actu infinitas partes in quantitate , seu diuisibiles , seu indiuisibiles reuincūtur pluribus argumentis non solum desumptis ex repugnantia infiniti, sed ex peculiari talium infinitorum natura; quæ argumenta quoniam peruulgata sunt, libenter omittimus.

His

300 His ergo reiectis re-
manent duæ sententiæ: altera
recentiorum, qui ponunt in
quantitate continua infinitam
diuisibilitatem non actualem,
sed virtualem, eamque in solo
spatio locali. Cæterum com-
ponunt & quantitatem, & tem-
pus ex indiuisibilibus finitis, ra-
ti non esse absurdum quod vnũ
indiuisibile quantitatis dũmo-
do sit impenetrabile cum alio,
occupet spatium diuisibile in
infinitum per vbicationem ta-
men actu simplicem, & indiui-
sibilem; Item rati, posse vnum
indiuisibile in vno instanti re-
linquere vel totum spatium,
vel partem diuisibilem illius
quod antea occupabat per illã
vbicationem simplicem rea-
liter, diuisibilem virtualiter, &
acqui-

acquirere tantūdem spatij sub-
sequentis: Quibus positis saluāt
omnes demonstrationes ma-
thematicas absque infinita di-
uisibilitate quantitatis, vel tē-
poris, quippe quæ demonstra-
tiones versantur in solo spatio
locali, in quo ipsi quamdam
virtualem infinitatē admittunt
per virtuales infinitam diuisi-
bilitatem vbicationum, quam
indicauimus.

301 Sed hæc noua sententia
præterquam quod Arist. & Phi-
losophis cōmuniter repugnat,
adhuc sua sponte difficilis est
ex multiplici capite. Primò,
quia infixum est nostris menti-
bus à natura, ea realiter distin-
gui, quæ dū attinguntur à sensu
rectè disposito, apparent vt plu-
& ra. Nisi enim hoc principium
reti-

retineatur, constare nō poterit, varia obiecta, quæ nos intuemur, esse plura entia, & non vnum indiuisibile. Et tamen ista pluralitas entium quæ in vnico instanti intuemur, cōstat vnicuiq. lumine naturæ etiam antecedenter ad omnem separationem; alioquin possemus dubitare an cælum, quippe cuius partes nunquam separari videmus, esset vnicum indiuisibile; Quin si aduersariorum sententia esset vera, numquam possem certificari quod esset facta separatio, ac proinde non possem certificari de distinctione rerū ne ex argumento quidem separationis. Probatur antecedens: nam quando ex duobus quæ mihi antea apparebant. apparet iam mihi tantū alterum,

t, alterum, possem dubitare an
e- esset corruptum vnum ens in-
u- diuisibile integrum, & produ-
u- ctum aliud integrum sine sepa-
u- ratione vlla: sicut ipsi philoso-
at phantur de productione nouæ
n vbicationis integræ in quolibet
a- instanti motus. Non potest ergo
is naturaliter aliqua vbicatio sen-
i- sibilis (vt præscindamus hic ab
ri Angelica, in qua non dignosci-
i- mus partes per sensibilem ap-
u- parentiã) esse indiuisibilis rea-
m liter, & tamen habere figuram,
et & videri, vel tangi secundum
n vnam partem, & non secundum
o- aliam. Et idem dico de quo-
i- cumque ente sensibili quod per
n- illam vbicationem locatum
o. sensu experimur.

e- 302 Neque respondeas e-
tū iusmodi vbicationes esse adeo
tenues

tenuēs vt earum partes nō senti-
antur . Nam, licet vnaquæq.
per se sit insensibilis à nobis; ta-
men non potest aduersariorum
sententia sic explicari, vt quo-
ties aliquam sensationem elici-
mus & varias partes in quanti-
tate assignamus, aut tãgimus,
toties quælibet sensatio experia-
tur solas vbicationes integras
prout integras; alioquin non
possent attingi vt virtualiter
diuisibiles, atque adeò nil con-
ducerent ad saluandas demon-
strationes mathematicas: ad
quem finē ponuntur virtuali-
ter diuisibiles, vt sic possint ex-
citare aliquã cognitionem se-
cundum vnã partem virtua-
lem, quin eam excitent secun-
dum aliam, vt cōsideranti pa-
tebit .

Secun.

303 Secundò difficillimū
est in corporibus præsertim ho-
mogeneis inuenire qualem fi-
guram habere possent vbica-
tiones singulorum indiuisibiliū
adhoc vt ex illis componeren-
tur circuli & aliæ eiusmodi fi-
guræ, quas videmus facile cō-
stitui, & secari posse ex quoli-
bet corpore quantumuis ho-
mogeneo. Tertiò non salua-
retur illa proportionalitas, quā
probāt mathematici inter spa-
tium, & spatium, ac tempus,
& tēpus in ordine ad duo mo-
bilia, quorum vnum sit duplo
velocius alio; nam si alterum
conficit ex. g. latitudinem ca-
pillarem in quindecim instan-
tibus nō poterit alterum eam-
dem conficere indimidio hu-
ius temporis; quandoquidem

S

quin-

quindecim indiuisibilia non possunt dimidiari. Quartò, quādo aliqua linea mouetur circulariter super aliquo centro immoto, vt contingit in plerisque motionibus animalium, non posset illa linea retinere suam figuram pristinam in omnibus suis indiuisibilibus si in qualibet parte virtuali assignabili illius lineæ distantiori, & distāntiori à centro fiat motus velocior, & velocior; quemadodū asserere Aduersarij debent, ne linea illa discontinuetur in motu circulari.

304 Altera sententia est Aristotelis qui putauit, esse quidem in quantitate aliquas partes actu, easque plurimas; hoc est omnes illas, de quibus verificantur prædicata cōtradictoria,

ria,

ria; non tamen infinitas. Vbi-
cūque enim est omnimoda ho-
mogeneitas in ordine ad quæ-
cumque prædicata, posuit solā
distinctionem in potentia, exi-
stimans esse ibi aliquam partē
actu simplicem, sed talem, ex
qua possēt resultare plures par-
tes illi æquiuales in ordine
ad tangenda illa extrema inter
quæ pars illa simplex colloca-
batur. Et quoniam motus mē-
suratur quantitate, & tempus
motu, eodem planè modo de
his tribus philosophatur. Agno-
scit quidē in his omnibus quæ-
dam indiuisibilia, quæ tamen
sint pura initia, vel puræ copu-
læ ipsarum partium; nec enim
admisit posse aliquid durare
per vnicum instans vt patet 8.
Physt. textu 69.

S 2

Et

305 Et porrò admittenda esse aliqua planè indiuisibilia, tum in quantitate permanenti tū in successiua, videtur euidentis; quoniam alioquin in prima destruitur notio contactus; quandoquidem sine indiuisibilibus non potest assignari id in quo duo corpora tanguntur, & id in quo nō tanguntur. Cum tamen quoties verificantur duo prædicata cōtradictoria debeat posse assignari à parte rei aliquid cui vnum eorum conuenit distinctum ab eo, cui conuenit alterum: Præterquã quod alioquin erit concedendus contactus inter duo corpora, inter quæ tota aliud corpus intermediat, veluti aer inter spherã, & planū. Insuper falsa erunt quæcumque dicuntur de
centro

centro grauitatis, & de centro mundi, si nihil est assignabile, quod re ipsa sit centrum, hoc est punctum. Denique erunt chimericæ omnes propositiones mathematicorum delineis, de punctis, de superficiebus, &c. quæ omnia ab Aduersarijs explicari non possunt nisi per explicationes durissimas, & inferentes vim imaginationi.

306 Item in quantitate successiua remotis indiuisibilibus destruitur conceptus ipsius *nunc*, & ipsius *presentis*; quod tamen est primum analogatum in ordine ad quod declaratur *præteritum*, & *futurum*. Posuit ergo Aristoteles hæc indiuisibilia in vtraque quantitate, alia quidem actu, alia in potentia: actu posuit indiuisibilia

terminatiua, vt potè quæ habent aliquod prædicatū reale, quod nō cōuenit partibus, hoc est, *circūscribere ipsas partes; & connectere illas* vel in quātitate permanente, cum alio corpore, vel in quantitate successiua, cū alia operatione tēporanea. In potentia verò posuit indiuisibilia copulatiua, vt pote quæ possunt reduci ad actum, si vni parti quantitatis cōueniat de nouo aliquod prædicatū reale, quod nō cōuenit alteri, vt v. g. albedo, calor, cōtactus corporis externi, &c. & quando verificantur eiusmodi contradictoria, tunc etiam actu distingui putat illas partes, quæ per ea indiuisibilia copulantur.

307 Hæc porrò indiuisibilia per Aristot. non sunt propriè

in loco quippe quæ nō occupāt
spatiū; nec propriè mouētur, cū
nō trāseant de vno loco ad aliū;
sed mouētur per accidēs ad mo-
tū quātitatis, cui vniūtur. Nec
proinde illā propriè tangūt, sed
sūt id, in quo duæ quātitates se
tangūt: neq. sunt intra, vel ex-
tra quantitatem, quoniam hæc
nomina sunt differentię rerum
locatarū: Atque adeò neq. in-
stans propriè est ante tēpus, sed
est ipsa inceptio temporis.

308 Quantum verò spe-
ctat ad partes, hæc quidē vel ha-
bent dissimilitudinem consi-
stentem in indiuisibili, vt v. g.
quādo vna pars est alba & alia
non est alba; & inter has par-
tes Aristoteles, vt diximus, sem-
per ponit distinctionem realem,
ne de eodem verificentur con.

tradictoria; vel habent quamdam heterogeneitatem diuisibilem in infinitum, cuiusmodi est ex.g. in partibus pyramidis semper strictioribus quò magis ascendunt; & hanc heterogeneitatem non putauit Aristoteles dari actu, sed tantum potentia, hoc est esse talem quantitatem, in cuius singulis partibus potentialibus detur aliqua heterogeneitas cum singulis alijs partibus potentialibus eiusdem. Ideo Aristoteles in triangulo ex.g. admisit tres lineas actu distinctas, quia est assignabilis aliquis certus terminus cuiuslibet ex prædictis lineis, per quem habeant talem heterogeneitatem inter se, quam non habent inter se partes singularum linearum. At circulum dixit

xit

xit esse vnam lineam simplicē,
& sphaeram vocauit vnam su-
perficiem simplicem, eamque
solam dixit esse perfectam, quia
hæc sola inter omnes superfi-
cies possibles nō potest augeri.
Vocantur, inquam, circulus &
sphaera in ratione lineæ, & su-
perficie *simplices* ab Aristote-
le, quia in circulo, & in super-
ficie non est aliquid ratione,
cuius vna pars habeat specialē
quandam heterogeneitatem
cum alia parte: Quocirca non
continent duas lineas, & duas
superficies nisi in potentia, imò
ne duo quidem puncta nisi per
assignationem; cum in eis non
detur aliquod punctum quod
ex sua natura sit terminus.

309 Contra hanc senten-
tiā sunt plura argumenta: pri-

S s mum

mum est, me posse cognoscere
vnam partem nō cognita alias
cum tamen mea cognitio non
efficiat, sed supponat distinctio-
nem in re cognita: ergo ante
cognitionem partes illæ distin-
guebantur. Sed responderi po-
test, si sermo sit de cognitione
intuitiua, & causata ab ipso ob-
iēto, vtrique, ante cognitionem
eiusmodi dari realem distin-
ctionem inter eas partes; debuit
enim vna earū habere aliquod
prædicatum sibi proprium, ra-
tione cuius cōcurreret ad eam
cognitionem, adquam nō con-
currit alia pars: Si autem co-
gnitio sit pure abstractiua, &
independens ab obiecto, non
tam cognoscit in ea quantitate
simplici illas partes quæ ibi
sunt, quam illas partes possibi-
les,

les,

les, quæ resultarent per actua-
lem diuisionem, aut assigna-
tionem, si fieret.

310. Secūdo obijcitur: Pro-
ducens distinguitur realiter à
producto; & tamen quando li-
gnum successiuè calefit ex. g.
calor partium antecedentium
concurrit ad producendum ca-
lorem in partibus sequentibus:
ergo singulæ partes caloris ex-
tensi in eo ligno distinguuntur
realiter à singulis alijs parti-
bus. Sed hæc instantia facile
declinatur ex doctrina satis fa-
miliari Peripateticis ponente
minima in corporibus, quæ
minima finita sunt, & actu di-
stincta: neque calor productus
in vna parte minimi concurrit
ad calorem, qui producitur in
alia parte assignabili eiusdem.

S 6. mini-

minimi, sed calor productus in vno minimo integro concurret ad calorem, qui producitur in minimo sequenti.

311 Tertiò obijcitur; quoniam posita quacumque parte assignabili motus, vel temporis Deus est liber ad interrompendum illum motum, & tempus; ergo in quacumque parte assignabili Deus exercet nouam libertatem dependenter à cognitione partis præcedentis; ac proinde omnis pars habet aliquod prædicatum peculiare, quod non habet alia pars præcedens. Sed responderi debet, quodlibet decretum Dei debere habere aliquod obiectum determinatum: Posito ergo decreto diuino de duratione A. ex. g. non exercet Deus nouam

libera

libertatē in dimidio illius durationis; sed libertas Dei in eo fuit, quod videns infinitas durationes posibles breuiiores, & breuiiores syncategorematicę, voluit eligere hanc per vnicum decretum, cum potuisset eligere aliam breuiorem, qua elapsa exercuisset nouam libertatem in positione durationis sequentis, & attingentis eum terminū, quem attingit duratio A.

312 Nec tamen illa duratio simplex æquiualeat omnino, & quoad omnes perfectiones duabus durationibus possibili-
bilibus illam æquantibus, qualem æquiualentiam totalem vnus creaturæ respectu duarū implicare, probabile diximus in materia de fide. Scilicet illa duratio simplex non potest, sicut potest.

potest illa duplex, coexistere
duobus motibus heterogeneis,
vel quomodocumque actu di-
stinctis. Quoties enim fit realis
assignatio in vna duratione,
per quam detur in ea instans a-
ctuale distinguens, & copulans
eius partes, toties quaecumque
aliæ durationes existentes ha-
bent similem distinctionem, &
simile instans copulatiuum.
Nulla siquidē duratio simplex
præter diuinam coexistit dua-
bus durationibus non sibi mu-
tuò coexistētibus. Quædo tri-
na asserēs, ex mutatione vnius
entis aliquam mutationem in
omnibus alijs ratione coexi-
stentiæ, quamuis, prima,
frōte videatur incredibilis, ta-
men facilius videbitur reputan-
ti connexionem quam habent
inter

inter se omnia entia Vniuersi-
tum in decretis diuinis, quorū
nulla duo possunt esse inter se
disparata, vt probauimus in
libro de actibus humanis; tum
etiam in ipsa creata pulchritu-
dine ex illis entibus resultante,
quam probabiliter sitam esse
in mutuis relationibus intrin-
secis dicemus in fine *libri de*
Incarnatione.

313. Cum simili propor-
tione philosophandum est de
quantitate continua: ita scili-
cet vt quoties fit noua assigna-
tio realis in vna parte quanti-
tatis, toties resultet distinctio
non tantum in illa, sed in cor-
pore proximo illam tangente,
& sic deinceps in alio, & alio
vsque ad omnes terminos Vni-
uersi: quas mutationes putare

absurdas, quando nō aſſerūtur gratis, ſed in talibus circūſtantijs, in quibus Natura prudenter eas inſtituiſſet ad ſuos optimos fines, & quando ſine magnis abſurdis non poſſunt aliter explicari effectus quos videmus, non tam Philoſophi eſt, quam rudis ingenij naturæ vires, & ſapientiam ad noſtrā imbecillitatem, & inſcitiam deprimentis. Quandoquidem etiā præſcindendo ab hac quæſtione, certum eſt quoties mouetur ala muſcæ, reſultare tum in entibus corporeis, tum in intellectibus omnium Angelorum, plures mutationes quā eſſent omnes arenæ maris, quæ complerent ſpatium à centro terræ uſque ad Cœlum; Non ergo in rerum numeris finitis datur.

datur *magnnm*, & *paruum* nisi comparatiuè, vt ait Aristoteles; & ea omnia non sunt nimia, quibus nihil demi potest in ordine ad finem Naturæ

314. Satis autem naturæ parsimoniam tuemur, si absoluamus illam ab impendio entium infinitorum, quod impendium quocumque entium numero redimatu, viliori pretio redimitur quàm si vno quadrante totus mundus emeretur. Neque re secundum se ipsam inspecta facilius est concipere, quomodo calor producat calorem, ac destruat frigus, & non potius omnia fiât per variâ situationem rerum præexistentium, vt putarunt antiqui ac recentes atomistæ, quàm quomodo vna figura producat per cōtactū
figu-

figuram similem, ac destruat
dissimilem in quantitate pro-
xima.

315 Quod si dicas, certifi-
cari nos à sensu de identitate
rei ante, & post assignationem,
falsum dicis; sensus enim de di-
stinctione quidem certificare
potest; & ideo certificat de mo-
tu, vt contra Zenonem aduer-
tit Aristot. 8. Phys. tex. 22. vbi ait
*Vniuersa censere quiescere & hu-
ius querere rationem, ipsum post
habendo sensum, imbecillitas est
profectò mentis, ac hebetudo: At
verò sensus, vt pote non discer-
nens vltimas indiuiduationes;
imò ne multa quidem prædi-
cata specifica, de identitate re-
rum certificare nō potest. Ideo
si aliunde probetur aut resolu-
tio vsq; ad materiam primam,*
aut

aut perpetua mutatio ignis inflamma, aut perpetuus fluxus durationis in re permanenti, & entitatis in actibus vitalibus, nihil æstimatur argumentū ductum à negatione nostræ experientię circa huiusmodi mutationes.

316 Ex prædicta sentētia sic ad mentē Arist. explicata facile est inferre, & quid sit unio copulatiua inter partes quātitatis; & alia multa quæ breuitatis gratia prætermittimus. Vna remanet grauis difficultas, quomodo in noua designatione ita funditus pereat totum ens præcedens vt resultet nouum ens adæquatè distinctū à præcedenti. Id enim videtur inuoluerē destructionem, & creationem, atque inde multa sequi incom-

incommoda etiam in Theologia circa identitatem corporum, & reliquias Sanctorum.

316 Hanc difficultatem grauiſſimam aliqui vtcumque putant diſſolui ſi diſtinguatur in rebus indiuiduatio quædam incompleta ab indiuiduatione completa, quæ reſultat per actualem designationem, aut diuiſionem, ita vt ea demum ſit creatio, in qua reſultat omnino nouum ens quoad vtrâque indiuiduationem, & non tantum quoad ſecundam pro vt reſultat in diuiſione corporum.

318 Qui hanc doctrinam reſpueret, poſſet non agnoſcere diuiſibilitatem infinitam niſi in partibus quantitatis, & formarum materialium, quæ per
quan.

quantitatem extenduntur, non autem in partibus materiae secundum se, de quibus eam diuisibilitatem Aristoteles fortasse numquam asseruit; Imò hæc ratio prodest ad suadendam lumine Naturæ distinctionem realem quantitatis à materia, & sic ad emolliendam difficultatem quam præbet intellectui mysterium Eucharistiæ.

319 Neque indiuisibilitas est contra conceptum rei materialis in sententia Peripateticorum: quando à multis ea passim cõceditur in formis brutorum: imò & in ipsis relationibus paternitatis, & filiationis eam ex doctrina Alberti defendit Capreolus in 2. dist. 18. q. 1. art. 3. Possent ergo admitti partes materiae indiuisibiles sub
singul-

singulis minimis infecabilibus
quantitatis; quæ partes semper
actu remanerent; secundum il-
lud Aristotelis: *Et, si quid corrup-
pitur, in hoc abibit ultimum:* atq.
adeo per id vitaremus destru-
ctionem, & creationem. Cum
autem ea indiuisibilia materiæ
non sint per se sensibilia sicut
ubicatio & accidentia, non va-
let in ijs illud primum argumē-
tum quo impugnauimus
sententiam recentio-
rum Super qua
tamen re
nihil affirmamus: suf-
ficiat indicasse
se, ac dubi-
tasse.